

POCHTA ALOQASI KORXONALARINING FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20754785>

Nosirov Sardor Xolmirzayevich

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada pochta aloqasi korxonalari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlari, ularning ahamiyati va amaliy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Pochta xizmatlari zamonaviy iqtisodiyotda aholiga, tadbirkorlik subyektlariga va davlat tashkilotlariga axborot, hujjat, tovar va moliyaviy xizmatlarni yetkazib beruvchi muhim infratuzilma hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar pochta xizmatlarida jo'natmalarni kuzatish, elektron hujjat almashinuvi, avtomatlashtirilgan saralash, onlayn to'lovlar, mijozlar bilan raqamli muloqot va logistika jarayonlarini takomillashtirish imkonini beradi. Maqolada pochta korxonalarida raqamli transformatsiyani amalga oshirish bosqichlari va samaradorlik omillari yoritiladi.

Kalit so'zlar

pochta aloqasi, raqamli texnologiyalar, elektron xizmatlar, logistika, jo'natmalarni kuzatish, avtomatlashtirish, mijozlar xizmati, elektron to'lov, pochta infratuzilmasi.

Kirish

Pochta aloqasi korxonalari jamiyat hayotida muhim o'rin tutadi. Ular xatlar, hujjatlar, posilkalar, tovarlar, pul o'tkazmalari va turli axborot xizmatlarini aholiga yetkazib berish bilan shug'ullanadi. An'anaviy pochta tizimi uzoq yillar davomida asosan qog'oz hujjatlar, qo'lda saralash, oddiy yetkazib berish va mijozlarning bevosita murojaatlariga asoslangan. Biroq raqamli iqtisodiyot sharoitida pochta xizmatlariga bo'lgan talab va mijozlar kutgan natijalar o'zgarmoqda.

Hozirgi davrda mijozlar pochta jo'natmasining qayerda ekanini real vaqt rejimida bilishni, xizmatlarni onlayn buyurtma qilishni, elektron to'lovlardan foydalanishni va tezkor yetkazib berish imkoniyatiga ega bo'lishni xohlashadi. Shu sababli pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish zarurati tobora ortib bormoqda.

Pochta tizimida raqamlashtirish faqat internet sayti ochish yoki kompyuterlashtirish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon xizmat ko'rsatish, logistika, saralash, mijozlar bilan ishlash, ma'lumotlar almashinuvi, moliyaviy hisob-kitoblar

va boshqaruv tizimini to'liq takomillashtirishni talab qiladi. Shuning uchun pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb masala hisoblanadi.

Pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalarning ahamiyati

Raqamli texnologiyalar pochta aloqasi korxonalarida faoliyatida xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, vaqtni tejash, xarajatlarni kamaytirish va mijozlar qoniqishini ta'minlashga xizmat qiladi. Masalan, jo'natmalarni elektron ro'yxatga olish tizimi orqali pochta operatori har bir xat yoki posilkaning harakatini nazorat qilishi mumkin. Bu jo'natmaning yo'qolish xavfini kamaytiradi va mijozga ishonch beradi.

Raqamli texnologiyalar pochta xizmatlarida shaffoflikni ham oshiradi. Har bir jo'natma maxsus kod orqali kuzatilsa, uning qabul qilingan vaqti, saralash markazidan o'tishi, yetkazib berish bo'limiga kelishi va qabul qiluvchiga topshirilishi elektron tizimda qayd etiladi. Bu jarayon xizmat sifati ustidan nazoratni kuchaytiradi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar pochta korxonalarining raqobatbardoshligini oshiradi. Bugungi kunda xususiy kuryerlik xizmatlari, elektron savdo platformalari va logistika kompaniyalari tezkor xizmat ko'rsatmoqda. Pochta aloqasi korxonalarida ushbu raqobatda samarali ishtirok etishi uchun raqamli xizmatlar, tezkor yetkazib berish va qulay mijoz interfeyslarini rivojlantirishi zarur.

Raqamli texnologiyalardan foydalanishning asosiy mexanizmlari

Pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalardan foydalanish bir nechta mexanizm orqali amalga oshiriladi.

Birinchi mexanizm – jo'natmalarni elektron ro'yxatga olish va kuzatish tizimini joriy etish. Bu tizim orqali har bir pochta jo'natmasi maxsus identifikatsion kodga ega bo'ladi. Mijoz ushbu kod yordamida jo'natmasining qayerda ekanini onlayn kuzatishi mumkin. Bunday mexanizm mijozlarga qulaylik yaratadi va pochta xizmatining ishonchliligini oshiradi.

Ikkinchi mexanizm – avtomatlashtirilgan saralash tizimlaridan foydalanish. Katta hajmdagi xat va posilkalarni qo'lda saralash ko'p vaqt talab qiladi va xatolik ehtimolini oshiradi. Avtomatlashtirilgan saralash uskunalari esa jo'natmalarni manzil, hudud va yo'nalish bo'yicha tez ajratadi. Bu yetkazib berish vaqtini qisqartiradi.

Uchinchi mexanizm – elektron to'lov tizimlarini joriy etish. Mijozlar pochta xizmatlari uchun naqd pul bilan emas, balki bank kartasi, mobil ilova yoki onlayn to'lov tizimlari orqali to'lov qilishi mumkin. Bu xizmat ko'rsatish jarayonini tezlashtiradi va moliyaviy shaffoflikni oshiradi.

To'rtinchi mexanizm – mijozlar bilan raqamli muloqot kanallarini yaratish. Mobil ilova, rasmiy sayt, ijtimoiy tarmoqlar, call-markaz va chat-botlar orqali mijozlar xizmatlar haqida ma'lumot olishi, murojaat yuborishi, tariflarni bilishi yoki jo'natmasini kuzatishi mumkin.

Beshinchi mexanizm – elektron hujjat aylanishini yo'lga qo'yish. Pochta korxonalarida ichki buyruqlar, hisobotlar, jo'natma hujjatlari, moliyaviy ma'lumotlar va mijozlar bilan bog'liq hujjatlarni raqamli shaklda yuritish boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Logistika jarayonlarini raqamlashtirish

Pochta aloqasi korxonalarida logistika muhim yo'nalishlardan biridir. Jo'natmalarni qabul qilish, saralash, tashish, hududlar bo'yicha taqsimlash va qabul qiluvchiga yetkazish jarayonlari aniq rejalashtirilishi lozim. Raqamli texnologiyalar ushbu jarayonlarni samarali boshqarishga yordam beradi.

Masalan, transport vositalariga GPS monitoring tizimlarini o'rnatish orqali pochta avtomobillarining harakati nazorat qilinadi. Bu yo'nalishlarni optimallashtirish, yoqilg'i sarfini kamaytirish va yetkazib berish vaqtini qisqartirish imkonini beradi.

Logistika jarayonlarida ma'lumotlar tahlilidan foydalanish ham muhimdir. Qaysi hududga ko'proq jo'natma borayotgani, qaysi vaqtda yuklama ortishi, qaysi yo'nalishda kechikishlar yuz berayotgani tahlil qilinsa, xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanadi.

Elektron savdo rivojlangani sari pochta korxonalarini uchun posilka va kuryerlik xizmatlari alohida ahamiyat kasb etmoqda. Onlayn do'konlar bilan integratsiya qilish, buyurtmalarni avtomatik qabul qilish, ombor va yetkazib berish tizimlarini bog'lash pochta xizmatlarini zamonaviy logistika tizimiga aylantiradi.

Mijozlarga xizmat ko'rsatishni takomillashtirish

Raqamli texnologiyalar pochta aloqasi korxonalarida mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. An'anaviy tizimda mijoz xizmat haqida ma'lumot olish uchun bevosita pochta bo'limiga borishi yoki telefon qilishi kerak bo'lgan. Raqamli tizimda esa u internet orqali barcha ma'lumotlarni olishi mumkin.

Mobil ilova yoki sayt orqali mijoz tariflarni ko'rishi, jo'natma narxini hisoblab chiqishi, xizmat turini tanlashi, to'lov qilishi va jo'natmani kuzatishi mumkin. Bu mijoz vaqtini tejaydi va xizmatdan foydalanishni qulaylashtiradi.

Chat-botlar ham mijozlarga tezkor yordam ko'rsatishda foydali. Ular tez-tez beriladigan savollarga javob beradi, pochta bo'limlari manzilini ko'rsatadi, xizmat tariflari haqida ma'lumot beradi va murojaatlarni qabul qiladi.

Mijozlar fikrini elektron shaklda yig'ish ham xizmat sifatini oshirishga yordam beradi. Mijozlar shikoyatlari, takliflari va baholari tahlil qilinsa, korxonalar o'z xizmatlarini takomillashtirishi mumkin.

Axborot xavfsizligi masalalari

Pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalar joriy etilganda axborot xavfsizligi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki pochta tizimida mijozlarning shaxsiy ma'lumotlari, manzillari, telefon raqamlari, to'lov ma'lumotlari va jo'natmalar haqidagi axborotlar saqlanadi.

Agar ushbu ma'lumotlar yetarlicha himoyalansa, firibgarlik, ma'lumotlar sizib chiqishi yoki xizmatlar faoliyatining buzilishi xavfi yuzaga keladi. Shu sababli pochta korxonalarida ma'lumotlarni himoya qilish, foydalanuvchi huquqlarini chegaralash, zaxira nusxalar yaratish, xavfsiz serverlardan foydalanish va xodimlarni axborot xavfsizligi bo'yicha o'qitish zarur.

Shuningdek, elektron to'lov tizimlarida xavfsizlik talablariga qat'iy rioya qilish lozim. To'lov ma'lumotlari maxfiy saqlanishi, tizimlar muntazam tekshirilishi va mijozlarning shaxsiy axboroti himoyalinishi kerak.

Muammolar va rivojlantirish yo'llari

Pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalardan foydalanishda ayrim muammolar mavjud. Birinchidan, barcha hududlarda texnik infratuzilma bir xil rivojlanmagan bo'lishi mumkin. Ayniqsa, chekka hududlarda internet sifati va zamonaviy uskunalarning yetishmasligi raqamli xizmatlar rivojiga to'sqinlik qiladi.

Ikkinchidan, xodimlarning raqamli savodxonligi yetarli bo'lmasligi mumkin. Yangi tizimlardan samarali foydalanish uchun pochta xodimlari elektron dasturlar, mijozlar bazasi, jo'natmalarni kuzatish tizimi va axborot xavfsizligi bo'yicha o'qitilishi zarur.

Uchinchidan, raqamli tizimlarni joriy etish dastlab ma'lum xarajatlarni talab qiladi. Biroq uzoq muddatda ushbu xarajatlar xizmat ko'rsatish tezligi, sifat va samaradorlik oshishi hisobiga o'zini oqlaydi.

Rivojlantirish yo'llari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: pochta bo'limlarini bosqichma-bosqich raqamlashtirish, yagona elektron platforma yaratish, mobil ilovani takomillashtirish, elektron savdo platformalari bilan integratsiyani kuchaytirish, avtomatlashtirilgan saralash markazlarini rivojlantirish va xodimlar malakasini oshirish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, pochta aloqasi korxonalarining faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish xizmatlar sifatini oshirish, yetkazib berish jarayonini tezlashtirish, mijozlar bilan ishlashni takomillashtirish va boshqaruv samaradorligini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Raqamli texnologiyalar jo'natmalarni kuzatish, elektron to'lov, avtomatlashtirilgan saralash, logistika monitoringi, mijozlar bilan onlayn muloqot va elektron hujjat aylanishi kabi yo'nalishlarda katta imkoniyatlar yaratadi. Biroq bu jarayon samarali bo'lishi uchun texnik infratuzilma, malakali kadrlar, axborot xavfsizligi va bosqichma-bosqich raqamli transformatsiya strategiyasi zarur.

Pochta aloqasi korxonalarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish ularning zamonaviy bozor sharoitida raqobatbardoshligini oshiradi va aholiga qulay, tezkor hamda ishonchli xizmat ko'rsatishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining "Pochta aloqasi to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining "Elektron tijorat to'g'risida"gi Qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni. – Toshkent, 2020.
5. G'ulomov S. S. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
6. To'xliyev N. O'zbekiston iqtisodiyoti asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
7. Laudon K. C., Laudon J. P. Management Information Systems. – Pearson, 2020.
8. Universal Postal Union. Digital Transformation in Postal Services. – Bern: UPU Publications.
9. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. – Geneva: World Economic Forum, 2016.
10. Porter M. E. Competitive Advantage. – New York: Free Press, 1985.